

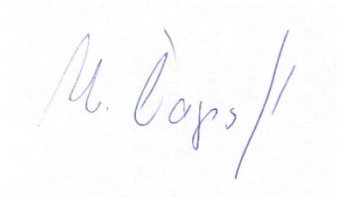
Posudek:

Ulman, Stanislav: Hornolužické církevní instituce ve světle ustanovení krále Jana. Příspěvek k církevní politice Jana Lucemburského ve vedlejších zemích České koruny, Praha 2019.

Hned na počátku mého hodnocení je třeba konstatovat, že Stanislav Ulman stál před náročným úkolem a při jeho řešení vypracoval studii, která nese všechny atributy odborného textu. Vztahu Jana Lucemburského k hornolužickým církevním institucím se dosud nedostalo souhrnného zmapování. Nyní tak máme k dispozici přehled, který je sám o sobě cenným příspěvkem k časné lucemburské éře. Stanislav Ulman navíc svoji studii připravil na odpovídající jazykové úrovni, využil příslušné spektrum pramenných edic a prokázal i svoji obeznámenost se základními pracemi tří národních historiografií, které se hornolužické problematice věnují. Klíčovou otázkou, kterou autor ve svém příspěvku řešil, je míra pozornosti, kterou Jan Lucemburský věnoval hornolužickému prostoru, resp. Budyšínsku. Stanislav Ulman nejprve shromáždil listiny adresované příslušným církevním institucím a následně se jejich vydání pokusil spojit s peripetemií Janovy politiky. Postupně je tak čtenáři představen vladařův zájem o hornolužické církevní instituce, přičemž tři ze zachovaných privilegií se týkaly budyšínské kapituly a kláštera St. Marienthal. Za velmi důležité považuji zdůraznění starších dějin obou institucí, resp. jejich provázání s Přemyslovci. Jan Lucemburský mohl při legitimizaci své vlády v Budyšínsku poukazovat na starší angažovanost českých vladařů ve sledovaném teritoriu a zdá se, že tuto kartu cíleně využíval. Poukázání na tento motiv považuji za nejdůležitější tezi, která se v předložené práci objevuje.

Tím se ovšem dostávám k hlavnímu úskalí hodnocené studie. V jejím podnadpise se píše o „církevní politice“, aniž by autor v úvodu upřesnil své představy o tom, co si pod tímto termínem vlastně představuje. Jsou to veškeré panovnické aktivity, které se nějakým způsobem dotknou některé z církevních institucí? To ovšem může být velmi zavádějící vymezení. V závěru práce Stanislav Ulman hovoří o donacích dvěma městským špitálům. První z nich donoval Jan Lucemburský polovinou peněz za plat, který mu daroval (sic!) „Vlmannus de dote“. U druhého špitálu král jen povolil měšťanskou podporu. Jedná se tedy o doklady „církevní politiky“ nebo jde o vstřícnost vůči měšťanům? A nabízejí se i další otázky, které by mohly vést k prohloubení autorových úvah. Jakou roli hrály podpořené instituce typu budyšínské kapituly v Budyšínsku coby politickém regionu? Vystupují příslušníci této kapituly na Janově dvoře? Využíval Jan tamních prebend k zajištění svých dvořanů z řad duchovních? Uchovávaly sledované církevní instituce paměť na Jana Lucemburského, nebo se spokojily s pozdními kompilacemi? To jsou vše otázky, které ani tak nesouvisí s církevní oblastí, ale především s politickými dějinami. Právě politika Jana Lucemburského vůči lokálním společenstvím stála za většinou jeho (v textu připomínaných) rozhodnutí.

Jestliže shrnu svůj dojem z předložené práce, mohu konstatovat, že máme před sebou bezpochyby zajímavý text, napsaný s velkým přehledem i odpovídajícím autorským stylem, který ale v některých aspektech plně nevyužívá potenciál, který by mohl mít. Vytýkám mu především absenci teoretického úvodu, ve kterém Vladislav Ulman mohl představit svá badatelská východiska. Tím se autor připravil o možnost představit interpretačně bohatší shrnutí. I tak se však jedná o příspěvek, který si zaslouží pozornost a vedle osudů vedlejších korunních zemí je i příspěvkem k (ne)vědomému navazování na přemyslovskou politiku ze strany Jana Lucemburského.

A handwritten signature in blue ink, reading "M. Čapský". The signature is written in a cursive style with a double slash at the end.

Martin Čapský